

аналізу різноманітних сімейних ситуацій. За цією темою програмою передбачена практична робота: вправи з елементами тренінгу “Нестандартна ситуація.”

Проблема формування сімейних цінностей у старшокласників шкіл-інтернатів потребує подальшого й різнопланового дослідження. Перспективним вважаємо підвищення ефективності післядипломної педагогічної освіти з цього питання.

Список використаної літератури

1. Канішевська Л. В. Виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності : монографія / Любов Вікторівна Канішевська. – К. : ХмЦНП, 2011. – 368 с.

2. Сімейні цінності : комплекс навчальних програм сімейного виховання (9, 17, 35, 70 годин) [для 8–9 класів] / [О. В. Мельник (кер. авт. кол.), Л. В. Канішевська, Т. В. Кравченко, Г. Г. Ковганич, В. І. Кириченко]. – Івано-Франківськ : НАІР, 2012. – 48 с.

*Л. Р. Карпушевська,
м. Київ*

ШЛЯХИ ВИХОВАННЯ СТАТЕВОЇ КУЛЬТУРИ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ

У статті розкрито мету, завдання і шляхи виховання статевої культури у старшокласників шкіл-інтернатів.

Ключові слова: статева культура, старшокласники, заклади інтернатного типу, метод творчого діалогу, арт-терапія.

Виховання статевої культури – це процес, спрямований на оволодіння учнями нормами статевої поведінки, міжособистісних взаємин, формування позитивного ставлення до себе як представника певної статі та до представників протилежної статі. Виховання статевої культури у старшокласників шкіл-інтернатів має певні особливості, пов’язані зі специфікою навчального закладу та індивідуальною історією вихованців. Відсутність змалечку адекватних зразків для соціорольової ідентифікації негативно позначається на характері становлення вихованців, на особливостях розуміння ними ролей і функцій чоловіків і жінок у суспільстві та сім’ї [2, с. 17].

Основна суперечність цієї проблеми полягає у вимогах суспільства до формування особистості, добре підготовленої до створення сім’ї та виховання дітей, і можливостями школи-інтернату щодо розвитку відповідних якостей у вихованців. Розв’язання цієї суперечності повинно бути сконцентровано у практичній площині і потребує принципово нових підходів до науково-методичного забезпечення виховного процесу.

Ми дотримуємося думки, що вдосконалення освітньо-виховного процесу має розглядатися в контексті гуманістичної парадигми виховання – ставлення до людини, згідно зі ст. 3 Конституції України, як до найвищої цінності, переорієнтації на особистісну спрямованість, створення умов, які забезпечують входження в соціум, усвідомлення принципів і цінностей суспільного життя [4, с. 5–6].

Досягненню мети виховання статевої культури старшокласників шкіл-інтернату сприяє дотримання особистісноорієнтованого підходу. Як методологічний інструмент, особистісний підхід складається з концептуального уявлення про особистість, комплексної діагностики якостей особистості, концептуальної інтерпретації отримуваних при цьому даних, комплексу методів цілісного, всебічного розвитку якостей особистості та умов цілісної реалізації цих якостей у відповідних видах спільної діяльності та соціальної поведінки [3, с. 48].

Так, практичним завданням педагога є виявлення й розвиток усіх позитивних сил дитини, сприяння усвідомленню своєї неповторності і спонукання до самовиховання та самореалізації. Педагог повинен оцінювати і сприймати учня як цілісну особистість, а не як суб'єкта навчальної діяльності, що передбачає знання про його ідеали, переконання, принципи, ставлення до оточення, комунікативні якості, емоційний світ тощо.

Це можливо лише за високої професійної підготовленості вихователів до здійснення своїх функцій, зокрема надання кваліфікованої педагогічної допомоги учневі в його становленні як представника певної статі.

Підготовка педагогів шкіл-інтернатів до виховання статевої культури старшокласників передбачає організацію цілеспрямованої роботи з педагогічним колективом, що охоплює оволодіння теорією та методикою виховання статевої культури. Але не менш важливим для педагога-вихователя, є усвідомлення свого власного ставлення до проблем статі і співвідношення його із задачами та принципами виховання.

Готовність до виховання статевої культури старшокласників шкіл-інтернатів передбачає сформованість таких якостей особистості вихователя, які забезпечать йому можливість усвідомлено і компетентно здійснювати професійну діяльність з акцентуацією на особистісно орієнтованому вихованні.

Виховання статевої культури у старшокласників шкіл-інтернатів відбувається через впровадження комплексної програми, основними завданнями якої є:

- розвиток емоційної сфери учнів, ціннісного ставлення до себе та допредставника протилежної статі.
- розуміння характерних психологічних відмінностей чоловіка і жінки, урахування цих особливостей у міжстатевих стосунках;
- збагачення зразків та засвоєння старшокласниками статевих моделей чоловічої та жіночої поведінки;
- формування навичок і вмінь, необхідних для виконання статевих ролей особистості в родинному та суспільному житті;

Завдання програми виховання статевої культури реалізуються через використання сучасних виховних технологій, які спонукають старшокласників до самостійного пошуку і допомагають здійснити перехід від теоретичного рівня до прикладних знань, спрямовані на самопізнання, самовизначення та самовдосконалення особистості. Це вимагає підбору таких форм і методів виховної роботи, які забезпечують досягнення мети особистісно орієнтованого підходу.

Ми поділяємо думку С. Березіна в тому, що корекційна робота з вихованцями інтернатних закладів і дитячих будинків має бути спрямована на

повне прийняття себе і свого тіла, імені, обличчя, статі, на підвищення самооцінки і впевненості в собі. Спілкування у контексті такої роботи повинно завжди мати підтримуючий характер [1, с. 50].

Програма виховання статевої культури старшокласників шкіл-інтернатів охоплює заходи, що передбачають корекцію статевої дезідентичності учнів, навчання їх стереотипів чоловічої/жіночої поведінки, прийняття свого “фізичного Я”, розвиток статевого самоусвідомлення і вирішення внутрішньо особистісних проблем, усвідомлення та актуалізацію їхньої потреби у самореалізації.

Визначаючи пріоритетні методи виховання статевої культури старшокласників шкіл-інтернатів, ми виходили з того, що для її формування як духовно-моральної якості особистості, провідним методом має стати метод творчого діалогу, у рамках якого вихователь і вихованець у спільній взаємодії шукають і знаходять відповіді на проблемні питання.

Під час такої взаємодії педагога та учнів створюються психологічно комфортні умови, за яких учень відчуває свою успішність. Старшокласники залучаються до активного обговорення нової інформації, у них формуються навички діалогового спілкування, самостійного мислення й поведінки.

Ми переконалися, що активізація розвитку статевої культури особистості повинна забезпечуватись не тільки набуттям знань і вмінь, а й актуалізацією мотивів розбудови статево зорієнтованого простору, формуванням життєтворчої мети, планів щодо сімейного життя; емоційним підкріпленням. Саме внутрішнє переживання, емоційний відгук зумовлюють вироблення ціннісного ставлення до себе, до свого життя. Цьому сприяють головні новоутворення раннього юнацького віку (Б. Ананьєв, Л. Божович, І. Кон, О. Польська): відкриття “Я”, розвиток рефлексії, усвідомлення особистісної індивідуальності та її властивостей, поява життєвого плану, установки на свідому побудову власного життя.

У процесі виховання статевої культури старшокласників шкіл-інтернатів ми широко застосовували ігрове моделювання як метод виховного впливу. Під час гри у символічній формі відтворюються певні соціальні ролі, моделюється життєва ситуація, а включення в цю гру сприяє формуванню певних знань, умінь і навичок, необхідних для професійної і соціальної діяльності в майбутньому.

Свою ефективність у роботі з вихованцями доводить арт-терапія. Створення тематичних і спонтанних творчих робіт сприяє усвідомленню учнями своєї статевої ідентичності і неповторності. У процесі розгортання образотворчого сюжету можуть розкриватися глибокі внутрішні конфлікти, що знаходять свій вихід тільки в подібній символічній формі. За допомогою образів-символів задіюються глибинні світовідчуття та переживання індивіда.

Заняття закінчуються зворотним зв'язком від учнів, що дає можливість кожному одержати досвід розуміння своїх почуттів і переживань, схожості або різниці своїх переконань з іншими. Внаслідок цього виникає співпереживання, емоційний зв'язок, які сприяють особистісному самостановленню, розвитку самосвідомості. Набуті таким чином знання не залишаються у свідомості учня на рівні пізнавальних утворень, а емоційно переживаються, чуттєво забарвлюються, набувають позитивного особистісного смислу. Крім того,

такі форми роботи сприяють розвитку здібностей пізнавати інших людей, усвідомлювати їхню особистісну цінність та суспільну значущість.

Таким чином, виховання статевої культури у старшокласників шкіл-інтернатів відбувається через створення умов для досягнення мети і завдань виховання. У цьому цілеспрямованому педагогічному процесі особистість виступає і як мета виховання, і як суб'єкт діяльності.

Список використаної літератури

1. Березин С. В. Социальное сиротство: дети и родители: материалы к курсу “Педагогическая психология” / С. Березин, Ю. Евдокимова – Самара : Универс-груп, 2003. – 52 с.
2. Кравець В. П. Збереження репродуктивного здоров'я вихованців шкіл-інтернатів : Навчально-методичний посібник / В. Кравець, О. Кікінежді, О. Кізь. – Тернопіль : Навчальна книга “Богдан”, 2002. – 180 с.
3. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології / В. Рибалка. – К. : Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
4. Сучасні технології в освіті : реком. бібліогр. покажч. Ч. 2. Сучасні технології виховання / АПН України. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: І. П. Моїсеєва, Л. О. Пономаренко. – К., 2006. – 196 с.

*А. Й. Кіящук,
м. Хмельницький*

ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОФЕСІЙНИХ УСТРЕМЛІНЬ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

У статті обґрунтовано доцільність проведення наукового дослідження з визначення змісту, форм і методів формування у старшокласників професійних устремлінь у процесі професійної орієнтації.

Ключові слова: *зміст, форми та методи, професійні устремління, професійна орієнтація.*

Підвалини професійного самовизначення особистості формуються ще під час шкільного навчання, на яке суспільство покладає задачу підготувати дитину до життєвого самовизначення та самореалізації, у тому числі в професійній сфері. Цей процес становить собою найважливішу складову розвитку особистості і обов'язкову умову її подальшої професіоналізації. При цьому формується ставлення особистості до себе як до суб'єкта майбутньої професійної діяльності, а результатом виступає її готовність до професійного самовизначення.

Окреслена проблема потребує перегляду підходів до її вирішення відповідно до реалій сьогодення. Суттєвим чинником такого стану речей є те, що загальноприйняті форми і засоби професіоналізаційної діяльності, які до цього часу застосовувалися у педагогічній практиці, застаріли і втратили свою ефективність. Тому на сьогодні актуальною виступає проблема формування у старшокласників професійних устремлінь у процесі професійної орієнтації.

Устремління розглядається як ієрархія потреб особистості та відповідних їм мотивів. Устремління – це властивість особистості, яка утворює генеральну динамічну тенденцію особистості. В устремліннях особистості, на думку С. Рубінштейна, має місце цікавий дуалізм, це, насамперед, питання про